

همدان / همدان

فاطمه کاظمی
عکس‌ها: نرگس اخوان

روایت شهری که از هگمتانه تا همدان، تاریخ دارد

پایتخت مادها

● پیشینه تاریخی هگمتانه

تپه تاریخی هگمتانه با وسعتی نزدیک به ۴۰ هکتار در شمال شرقی همدان حد فاصل خیابان‌های اکباتان، شهدا و بولوار هگمتانه واقع شده و از جمله محوطه‌های بزرگ و مهم باستان‌شناسی کشور محسوب می‌شود. بدون تردید این گنجینه عظیم باستانی در خود آثاری از دوران مختلف تاریخی به یادگار دارد. تپه هگمتانه با توجه به اشارات تاریخی و برداشت‌های اولیه باستان‌شناسان و پژوهشگران دربرگیرنده آثار دوران تاریخی به خصوص دوره ماد، هخامنشی و اشکانی معرفی شده است. جست‌وجو برای پیدا کردن شهر گمشده هگمتانه از سال‌ها پیش آغاز و اظهارنظر از سوی محققان و باستان‌شناسان ادامه دارد. اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان همدان با توجه به اظهارنظرهای پژوهشگران و باستان‌شناسان در خصوص دوره ماد و دیگر ادوار تاریخی و اقوام مذکور هموار کردن کار عملیات باستان‌شناسی را شروع و نسبت به خرید خانه‌های مسکونی موجود در عرصه هگمتانه اقدام کرده است.

در سال ۲۰۱۸ میلادی همزمان با برگزاری دو رویداد بین‌المللی گردشگری همدان ۲۰۱۸، خبرنگاران و دوستداران میراث فرهنگی پیگیری ثبت جهانی یکی از آثار تاریخی همدان در یونسکو را از مسئولان مطالبه کردند تا این رویدادهای بین‌المللی دستاوردی عینی برای گردشگری همدان داشته باشد و از آن زمان این موضوع بر سر زبان‌ها افتاد و طبیعتاً بهترین گزینه برای ثبت جهانی، تپه تاریخی هگمتانه بود. بعدها پرونده ثبت جهانی این تپه تاریخی با عنوان «منظر فرهنگی تاریخی اجتماعی هگمتانه تا همدان» که شامل تپه هگمتانه، پیاده‌راه اکباتان، بازار تاریخی، میدان مرکزی تا آرامگاه بوعلی سینا را شامل می‌شود، به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ارسال شد و به گفته مسئولان، این پرونده در حال ترجمه برای ارسال یونسکو است. حال باید دید آیا کهن‌شهر همدان شانس ثبت جهانی هگمتانه را پیدا خواهد کرد تا تاریخ این شهر بیشتر به جهان معرفی شود یا موانع دست‌ساز مسئولان همدانی مانع این اتفاق بزرگ برای همدان خواهد شد؟

یکی از پرسش‌های بی‌پاسخ در باستان‌شناسی و تاریخ همدان این است که شهر کهن هگمتانه و پایتخت مادها در کدام بخش همدان کنونی است؟ برخی باستان‌شناسان می‌گویند بر «ارگ تپه» یا «مصلای فعلی» بوده است. برخی پژوهشگران از جمله دکتر «پرویز اندکائی» بر این باورند «تپه پیسا» مرکز قدرت مادها بوده و برخی دیگر این شهر را در حلقه اول و مرکز شهر فعلی همدان جست‌وجو می‌کنند اما با اینکه آثاری از دوره مادها در تپه تاریخی هگمتانه پیدا نشده تا دلیلی بر این ادعا باشد و بیشترین آثار این محوطه مربوط به دوره اشکانیان است، این محوطه باستانی را تپه هگمتانه نام نهاده‌اند تا شاید روزی اعتبار و بودجه‌ای کافی به این شهر فراموش شده اختصاص یابد تا شواهدی کافی از دوران مادها در هگمتانه کشف شود.